

nieuwe bepalingen met betrekking tot de medezeggenschap van cliënten in zorginstellingen

Voorstel van wet

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo, Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de medezeggenschap van cliënten in zorginstellingen te versterken en gezien het aantal wijzigingen hiervoor een nieuwe Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen vast te stellen;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Hoofdstuk I Algemene bepaling

Artikel 1

1. In deze wet wordt verstaan onder:

- a. Onze Minister: Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport;
 - b. instelling: elk in de maatschappij als zelfstandige eenheid optredend organisatorisch verband dat zorg verleent;
 - c. zorg:
 - 1° zorg die wordt gefinancierd ingevolge de Wet langdurige zorg;
 - 2° zorg of een dienst die wordt gefinancierd ingevolge een zorgverzekering als bedoeld in artikel 1 van de Zorgverzekeringswet, of
 - 3° zorg die wordt gesubsidieerd op grond van de Kaderwet VWS-subsidies;
 - d. zorgaanbieder:
 - 1° een rechtspersoon of natuurlijke persoon die een of meer instellingen in stand houdt;
 - 2° de rechtspersonen of natuurlijke personen die gezamenlijk een of meer instellingen in stand houden;
 - e. cliënt: een natuurlijk persoon ten behoeve van wie de instelling werkzaam is;
 - f. medezeggenschapsregeling: de regeling, bedoeld in artikel 3.
2. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat deze wet niet van toepassing is ten aanzien van bij de maatregel aangewezen vormen van zorg of diensten. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt tussen verschillende categorieën van instellingen.

Hoofdstuk II Inspraak

Artikel 2

1. De zorgaanbieder die een instelling in stand houdt waarin cliënten in de regel langdurig verblijven, stelt de cliënten van een zodanige instelling en hun vertegenwoordigers in de gelegenheid inspraak uit te oefenen in aangelegenheden die direct van invloed zijn op het dagelijks leven van de cliënten.
2. De zorgaanbieder informeert de cliënten van de instelling alsmede hun vertegenwoordigers over hetgeen hij heeft gedaan met de resultaten van de inspraak.

Hoofdstuk III Cliëntenraden

Artikel 3

1. De zorgaanbieder die in de regel door meer dan tien personen zorg doet verlenen, stelt een cliëntenraad in die binnen het kader van de doelstellingen van de instelling in het bijzonder de gemeenschappelijke belangen van de betrokken cliënten behartigt.
2. De zorgaanbieder, bedoeld in het eerste lid, regelt schriftelijk het aantal leden van een cliëntenraad, de wijze van benoeming, welke personen tot lid kunnen worden benoemd en de zittingsduur van de leden. Deze regeling is zodanig dat een cliëntenraad redelijkerwijze representatief kan worden geacht voor de betrokken cliënten en redelijkerwijze in staat kan worden geacht hun gemeenschappelijke belangen te behartigen.
3. In de medezeggenschapsregeling is tevens geregeld op welke wijze een cliëntenraad wordt betrokken bij de voorbereiding van een besluit inzake:
 - a. een wijziging van de doelstelling of de grondslag;
 - b. een fusie of duurzame samenwerking waarbij de instelling is betrokken;
 - c. een overdracht van de zeggenschap over de zorg of een onderdeel daarvan;
 - d. een ingrijpende verbouwing, nieuwbouw of verhuizing van een instelling waarin cliënten in de regel langdurig verblijven en,
 - e. de selectie en benoeming van personen die leiding geven aan degenen die zorg verlenen aan cliënten, indien het een instelling betreft waarin cliënten in de regel langdurig verblijven.
4. Indien de zorgaanbieder meerdere instellingen in stand houdt, voorziet de medezeggenschapsregeling erin dat voor elk van die instellingen een cliëntenraad wordt ingesteld, tenzij dit in redelijkheid voor die instellingen niet aangewezen is te achten.
5. De medezeggenschapsregeling kan erin voorzien dat er een centrale cliëntenraad wordt ingesteld. Een centrale cliëntenraad is een cliëntenraad in de zin van deze wet.
6. Indien door de zorgaanbieder meerdere cliëntenraden worden ingesteld, is in de medezeggenschapsregeling geregeld wat de taken van de onderscheiden cliëntenraden zijn en hoe de verdeling van de bevoegdheden over de onderscheiden cliëntenraden is.
7. In de medezeggenschapsregeling wordt geregeld hoe wordt bewerkstelligd dat de voor het vervullen van de taak van de cliëntenraad benodigde informatie wordt verstrekt op een zodanige wijze dat deze voor de cliëntenraad begrijpelijk is.
8. Na vaststelling van de medezeggenschapsregeling treft de zorgaanbieder de voorzieningen die op grond van die regeling noodzakelijk zijn voor de benoeming van de leden van de cliëntenraad. De zorgaanbieder treft de bedoelde voorzieningen

opnieuw telkens wanneer de cliëntenraad gedurende twee jaren niet heeft gefunctioneerd wegens het ontbreken van het in de medezeggenschapsregeling vastgestelde aantal leden.

9. De zorgaanbieder brengt een vacature voor de cliëntenraad op een daarvoor geschikte wijze onder de aandacht van de cliënten en hun vertegenwoordigers.
10. De zorgaanbieder brengt de medezeggenschapsregeling, alsmede een wijziging daarvan, op een daarvoor geschikte wijze onder de aandacht van de cliënten en hun vertegenwoordigers.

Artikel 4

1. Indien een zorgaanbieder die op grond van artikel 3, eerste lid, een cliëntenraad heeft ingesteld niet langer in de regel door meer dan tien personen zorg doet verlenen, deelt hij aan de cliëntenraad, de cliënten en hun vertegenwoordigers schriftelijk of elektronisch mede of hij de cliëntenraad vrijwillig in stand zal houden dan wel de cliëntenraad zal opheffen. In het geval van opheffing, houdt de zorgaanbieder de cliëntenraad in stand gedurende ten minste drie maanden na de in de eerste volzin bedoelde mededeling.
2. Het bepaalde in de artikelen 3, 5 tot en met 10, 12 en 13 is van overeenkomstige toepassing, zodra een zorgaanbieder schriftelijk of elektronisch onder de aandacht van de cliëntenraad, de cliënten en hun vertegenwoordigers heeft gebracht dat hij vrijwillig een cliëntenraad in stand houdt.
3. De zorgaanbieder kan een vrijwillig in stand gehouden cliëntenraad op grond van een belangrijke wijziging van de omstandigheden opheffen.
4. De zorgaanbieder brengt het besluit tot opheffing van een vrijwillig in stand gehouden cliëntenraad schriftelijk of elektronisch onder de aandacht van de cliëntenraad, de cliënten en hun vertegenwoordigers.
5. Indien een zorgaanbieder, anders dan bedoeld in het eerste lid, die niet door meer dan tien personen zorg doet verlenen, vrijwillig een cliëntenraad instelt, is het bepaalde in het tweede tot en met vierde lid van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5

1. De cliëntenraad regelt schriftelijk zijn werkwijze, met inbegrip van zijn vertegenwoordiging in en buiten rechte.
2. De cliëntenraad is bevoegd de zorgaanbieder ongevraagd te adviseren inzake onderwerpen die voor de cliënten van belang zijn.
3. De zorgaanbieder stimuleert dat de cliëntenraad de wensen en meningen van de cliënten van de instelling en hun vertegenwoordigers inventariseert alsmede hen informeert over zijn werkzaamheden en de resultaten daarvan.
4. De cliëntenraad betreft bij zijn werkzaamheden de resultaten van de inspraak, bedoeld in artikel 2.

Artikel 6

1. De zorgaanbieder staat een cliëntenraad het gebruik toe van de voorzieningen waarover hij als zodanig kan beschikken en die de cliëntenraad voor de vervulling van zijn werkzaamheden redelijkerwijs nodig heeft.
2. De kosten die redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor de vervulling van de werkzaamheden van de cliëntenraad, waaronder de kosten die verband houden met scholing, onafhankelijke ondersteuning en het voorleggen van een geschil aan een commissie als bedoeld in artikel 12, komen ten laste van de zorgaanbieder.

3. De zorgaanbieder kan in overeenstemming met een cliëntenraad de kosten die de cliëntenraad in enig jaar zal maken, vaststellen op een bepaald bedrag dat de cliëntenraad naar eigen inzicht kan besteden. Kosten, anders dan de kosten voor het voeren van rechtsgedingen, waardoor het in de eerste volzin bedoelde bedrag zou worden overschreden, komen slechts ten laste van de zorgaanbieder voor zover hij in het dragen daarvan toestemt.
4. Met inachtneming van het bepaalde in het tweede en derde lid, komen de kosten van het voeren van rechtsgedingen door een cliëntenraad ten laste van de zorgaanbieder indien deze van de te maken kosten vooraf in kennis is gesteld.
5. In rechtsgedingen tussen de zorgaanbieder en de cliëntenraad kan de cliëntenraad niet in de proceskosten worden veroordeeld.

Artikel 7

1. Tenzij in de medezeggenschapsregeling anders is bepaald, stelt de zorgaanbieder de cliëntenraad in de gelegenheid advies uit te brengen over elk door hem voorgenomen besluit dat de instelling raakt, inzake:
 - a. een wijziging van de doelstelling of de grondslag;
 - b. een fusie of duurzame samenwerking waarbij de instelling is betrokken;
 - c. een overdracht van de zeggenschap of een onderdeel daarvan;
 - d. een gehele of gedeeltelijke beëindiging dan wel een belangrijke uitbreiding van de zorgverlening;
 - e. een belangrijke wijziging in de organisatie van de zorgverlening;
 - f. een profielschets voor de benoeming van de leden van het toezichthoudend orgaan en de leden van het bestuur van de zorgaanbieder;
 - g. de vaststelling van de begroting en de jaarrekening van de zorgaanbieder;
 - h. het algemene huisvestingsbeleid, een ingrijpende verbouwing, nieuwbouw of verhuizing van een instelling waarin cliënten in de regel langdurig verblijven;
 - i. de selectie en benoeming van personen die leiding geven aan degenen die zorg verlenen aan cliënten, indien het een instelling betreft waarin cliënten in de regel langdurig verblijven.
2. Het advies wordt op een zodanig tijdstip gevraagd dat de cliëntenraad redelijkerwijs genoeg tijd heeft zich een goed oordeel ter zake te vormen en het advies van wezenlijke invloed kan zijn op het te nemen besluit.
3. De zorgaanbieder doet van een besluit inzake een onderwerp waarover de cliëntenraad schriftelijk advies heeft uitgebracht, schriftelijk, en voor zover hij van het advies afwijkt onder opgave van redenen, mededeling aan de cliëntenraad.
4. De zorgaanbieder neemt geen van een schriftelijk door de cliëntenraad uitgebracht advies afwijkend besluit dan nadat daarover, voor zover dat redelijkerwijze mogelijk is, ten minste eenmaal met de cliëntenraad overleg is gepleegd.

Artikel 8

1. Tenzij in de medezeggenschapsregeling anders is bepaald, behoeft de zorgaanbieder de instemming van de cliëntenraad voor elk door hem voorgenomen besluit dat de instelling raakt, inzake:
 - a. de medezeggenschapsregeling, de regeling, bedoeld in artikel 13, eerste lid, van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg alsmede andere voor cliënten geldende regelingen;
 - b. een profielschets voor het benoemen van personen als bedoeld in artikel 15 van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg;

- c. de procedure voor het opstellen en bespreken van zorgplannen;
 - d. het algemene beleid ter zake van kwaliteit, veiligheid en hygiëne;
 - e. het algemene beleid ter zake van de toelating van cliënten tot de zorgverlening en beëindiging daarvan;
 - f. het algemene beleid ter zake van voedingsaangelegenheden van algemene aard, geestelijke verzorging, recreatiemogelijkheden of ontspanningsactiviteiten en maatschappelijke bijstand, indien het een instelling betreft waarin cliënten gedurende het etmaal kunnen verblijven;
 - g. een sociaal plan voor cliënten in geval van een ingrijpende verbouwing, nieuwbouw of verhuizing van een instelling waarin cliënten in de regel langdurig verblijven, en
 - h. de inrichting van voor de zorgverlening bestemde ruimtes bij ingrijpende verbouwing, nieuwbouw of verhuizing van een instelling waarin cliënten in de regel langdurig verblijven.
2. De zorgaanbieder legt het te nemen besluit schriftelijk aan de cliëntenraad voor op een zodanig tijdstip dat de cliëntenraad redelijkerwijs genoeg tijd heeft zich een goed oordeel ter zake te vormen.
 3. De cliëntenraad deelt zijn beslissing zo spoedig mogelijk schriftelijk, in geval van het onthouden van de instemming met redenen omkleed, aan de zorgaanbieder mee.
 4. Na de beslissing van de cliëntenraad deelt de zorgaanbieder zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de cliëntenraad mee welk besluit hij heeft genomen en met ingang van welke datum hij dat besluit zal uitvoeren.
 5. Indien de zorgaanbieder voor het voorgenomen besluit geen instemming van de cliëntenraad heeft verkregen, kan hij de commissie, bedoeld in artikel 12, toestemming vragen om het besluit te nemen. Die commissie geeft slechts toestemming indien:
 - a. de beslissing van de cliëntenraad om geen instemming te geven onredelijk is, of
 - b. het voorgenomen besluit van de zorgaanbieder gevegd wordt om zwaarwegende bedrijfsorganisatorische, bedrijfseconomische of bedrijfssociale redenen.
 6. Een besluit als bedoeld in het eerste lid, genomen zonder de instemming van de cliëntenraad of de toestemming van de commissie, bedoeld in artikel 12, is nietig indien de cliëntenraad tegenover de zorgaanbieder schriftelijk een beroep op de nietigheid heeft gedaan. De cliëntenraad kan slechts een beroep op de nietigheid doen binnen een maand nadat de zorgaanbieder hem zijn besluit heeft medegedeeld dan wel, bij gebreke van deze mededeling, de cliëntenraad is gebleken dat de zorgaanbieder uitvoering of toepassing geeft aan zijn besluit.
 7. In afwijking van het eerste lid, aanhef en onder a, kan in de medezeggenschapsregeling niet worden bepaald dat deze niet de instemming behoeft van een cliëntenraad.
 8. Indien de medezeggenschapsregeling wordt vastgesteld of gewijzigd en er geen cliëntenraad is ingesteld of functioneert, behoeft de zorgaanbieder voor het besluit tot vaststelling of wijziging van de medezeggenschapsregeling de instemming van een representatief te achten organisatie van cliënten. De betrokken organisatie van cliënten wordt in dat geval voor de toepassing van het tweede tot en met zevende lid, en artikel 12, eerste, derde en vierde lid, aangemerkt als cliëntenraad, voor zover het besluiten betreft omtrent de medezeggenschapsregeling.

Artikel 9

1. De cliëntenraad van een zorgaanbieder die een rechtspersoon is als bedoeld in artikel 3 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, kan een verzoek in het kader van het recht van enquête, bedoeld in afdeling 2 van titel 8 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, indienen bij de ondernemingskamer van het gerechtshof Amsterdam.
2. De artikelen 346 tot en met 359 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 10

1. De zorgaanbieder verstrekt de cliëntenraad tijdig en, desgevraagd schriftelijk, alle inlichtingen en gegevens die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig heeft.
2. De zorgaanbieder verstrekt de cliëntenraad voorts ten minste eenmaal per jaar mondeling of schriftelijk algemene gegevens omtrent het beleid dat in het verstreken tijdvak is gevoerd en in het komende jaar zal worden gevoerd.

Hoofdstuk IV Bestuurssamenstelling

Artikel 11

1. Indien de zorgaanbieder, bedoeld in artikel 3, eerste lid, een rechtspersoon is als bedoeld in artikel 3 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, voorzien de statuten in een regeling die waarborgt dat de cliënten invloed kunnen uitoefenen op de samenstelling van het bestuur. De bedoelde regeling houdt ten minste in dat één bestuurslid wordt benoemd op bindende voordracht van de cliëntenraad of cliëntenraden, tenzij deze van de mogelijkheid een voordracht te doen, geen gebruik heeft, onderscheidenlijk hebben, gemaakt.
2. Het eerste lid is niet van toepassing indien het bestuur van een zorgaanbieder bestaat uit één of meer personen die deze functie uitoefent of uitoefenen op grond van een arbeidsrelatie waaraan een geldelijke beloning is verbonden. In dat geval is het eerste lid van overeenkomstige toepassing op de samenstelling van het orgaan dat is belast met het toezicht op of de goedkeuring van besluiten van het bestuur.

Hoofdstuk V Toezicht en naleving

Artikel 12

1. De zorgaanbieder, bedoeld in artikel 3, eerste lid, stelt in overeenstemming met de cliëntenraad of cliëntenraden een uit drie leden bestaande commissie van vertrouwenslieden in, waarvan een lid door hem wordt aangewezen, een lid door de cliëntenraad of cliëntenraden kan worden aangewezen en een lid door de beide andere leden wordt aangewezen, of wijst een door een of meer cliëntenorganisaties en een of meer organisaties van zorgaanbieders ingestelde commissie van vertrouwenslieden aan.
2. De commissie van vertrouwenslieden heeft tot taak te bemiddelen en zo nodig een bindende uitspraak te doen.
3. De commissie van vertrouwenslieden waarborgt dat:
 - a. een cliëntenraad aan de commissie een geschil kan voorleggen over de uitvoering van de artikelen 4, derde lid, 6, 7, 8, eerste, tweede, vierde, zevende en achtste lid, en 10, eerste lid, alsmede over de uitvoering van de medezeggenschapsregeling.
 - b. een zorgaanbieder aan de commissie kan verzoeken een beslissing te nemen

als bedoeld in artikel 8, vijfde lid.

4. De cliëntenraad kan de kantonrechter van de rechtbank van het arrondissement waarin de woonplaats van de zorgaanbieder is gelegen schriftelijk verzoeken de zorgaanbieder te bevelen een bindende uitspraak van de commissie van vertrouwenslieden na te leven. Een verzoeker die niet vooraf schriftelijk aan de zorgaanbieder heeft verzocht te handelen overeenkomstig hetgeen in het verzoekschrift is verzocht en deze daarbij niet een redelijke termijn heeft gegeven om aan dat verzoek te voldoen, wordt niet-ontvankelijk verklaard.
5. De kantonrechter kan in zijn beschikking aan de zorgaanbieder de verplichting opleggen bepaalde handelingen te verrichten of na te laten.
6. De bepalingen van de derde afdeling van de vijfde titel van het Tweede Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 13

1. De ambtenaren van het Staatstoezicht op de volksgezondheid zijn belast met het toezicht op de naleving van de artikelen 2, 3, 4, eerste en vierde lid, 5, derde lid, 10, tweede lid, 11 en 12, eerste lid. Zij rapporteren daarover aan Onze Minister.
2. Onze Minister is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang ter handhaving van het bepaalde in de artikelen, genoemd in het eerste lid.
3. De in het eerste lid bedoelde ambtenaren zijn bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang ter handhaving van de bij artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht gestelde verplichting.

Hoofdstuk VI Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 14

De Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen wordt ingetrokken.

Artikel 15

1. De voor het tijdstip van inwerkingtreding van de onderhavige wet aangevangen procedures inzake de naleving van de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen zoals die wet luidde tot het tijdstip van inwerkingtreding van de onderhavige wet, worden afgewikkeld overeenkomstig artikel 10 van die wet.
2. Een zorgaanbieder die betrokken is bij een procedure als bedoeld in het eerste lid en op grond van de onderhavige wet niet verplicht is tot het instellen of aanwijzen van een commissie van vertrouwenslieden, houdt een op grond van artikel 10 van de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen ingestelde commissie of aanwijzing in stand zolang dat nodig is voor de toepassing van het eerste lid.
3. Een cliëntenraad die op grond van artikel 2 van de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen is ingesteld op de dag, voorafgaand aan het tijdstip van inwerkingtreding van de onderhavige wet, wordt aangemerkt als een cliëntenraad die is ingesteld op grond van artikel 3, eerste lid. Artikel 4 is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat ingeval de zorgaanbieder niet binnen drie maanden na het tijdstip van inwerkingtreding van de onderhavige wet schriftelijk of elektronisch aan de cliëntenraad, de cliënten en hun vertegenwoordigers heeft meegedeeld dat hij de cliëntenraad zal opheffen, de cliëntenraad wordt aangemerkt als een vrijwillig in stand gehouden cliëntenraad.

4. Een zorgaanbieder als bedoeld in artikel 3, eerste lid, of artikel 4, tweede lid, die op grond van artikel 2 van de Wet medezeggenschap cliënten zorg reeds een medezeggenschapsregeling heeft vastgesteld, stelt binnen zes maanden na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet een medezeggenschapsregeling vast die voldoet aan de in deze wet ter zake gestelde eisen. Tot het tijdstip waarop een zodanige regeling is vastgesteld, doch ten hoogste totdat de in de eerste volzin bedoelde zes maanden zijn verstreken, wordt een regeling die is vastgesteld op grond van artikel 2 van de Wet medezeggenschap cliënten zorg aangemerkt als een medezeggenschapsregeling die voldoet aan de eisen van artikel 3.

Artikel 16

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Artikel 17

Deze wet wordt aangehaald als: Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen, met vermelding van het jaartal van het Staatsblad waarin zij zal worden geplaatst.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

